

ВІДГУК

опонента доктора педагогічних наук, доцента,
професора кафедри філософії та гуманітарних наук
Вінницького національного технічного університету
ГРЕЧАНОВСЬКОЇ ОЛЕНИ ВОЛОДИМИРІВНИ

на дисертаційне дослідження

СТУКАЛО ОЛЕНИ АНАТОЛІЇВНИ «Підготовка майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін»

представлене на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 015 Професійна освіта

Сучасний етап розвитку вітчизняної освіти, євроінтеграційні процеси спрямовують майбутніх фахівців до мультикультурного та безконфліктного спілкування у професійній сфері, що вимагає переоцінки підготовки конкурентоспроможних випускників закладів вищої освіти. Важливим у процесі підготовки майбутніх ветеринарів мають стати не лише професійні знання та навички, розуміння технологій, а також професійне спілкування яке має бути одним із пріоритетних у професійній підготовці.

Здійснений дисертанткою ґрунтовний аналіз філософських, психолого-педагогічних наукових джерел стосовно теми дослідження довів, що теоретико-методологічні аспекти проблеми підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, висвітлений у науковій літературі частково. З огляду на це, актуальність теми дослідження О. А. Стукало не викликає сумнівів і значущою для сучасної освіти та недостатньо розкритою.

Дисертантка переконливо обґрунтувала актуальність досліджуваної теми, що вказує на ретельне та глибоке осмислення цієї проблематики. Погоджуємося із твердженням О. А. Стукало, що нині зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, зокрема, ветеринарних лікарях, які не тільки володіють професійними знаннями й уміннями, але й здатні до професійного спілкування під час роботи у команді чи комунікації із замовниками. Авторка зосереджує увагу на тому, що необхідність вирішення проблеми кадрового забезпечення спонукає до переосмислення освітніх підходів у підготовці майбутніх ветеринарів з акцентуванням на всебічний розвиток цих фахівців, що уможливить успішне вирішення професійних питань шляхом обговорення, дискусії, бесіди, консультації у процесі професійного спілкування.

Звертаємо увагу на те, що О. А. Стукало чітко конкретизувала проблему дослідження та визначила науковий апарат, що сприяло можливості здійсненню систематизації матеріалів щодо підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін;

обґрунтуванню та експериментальній перевірці педагогічних умов; удосконаленню фахової підготовки майбутніх ветеринарів у контексті їх професійного спілкування через застосування інтерактивних технологій навчання. Дисертантка ретельно опрацювала та проаналізувала філософську, педагогічну, психологічну, методичну наукову літературу, що дозволило їй узагальнити досвід наукових досліджень у галузі підготовки майбутніх ветеринарів і виявити специфіку підготовки студентів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Такий відповідальний підхід до обраної теми свідчить про високу вмотивованість, методичну та наукову зрілість О. А. Стукало.

Свідченням фундаментальності роботи є її зв'язок із комплексною науковою темою «Розвиток педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти в умовах освітніх трансформацій» кафедри управління та освітніх технологій Національного університету біоресурсів і природокористування України (державний номер реєстрації 0118U004694). Тему дисертації затверджено рішенням наукової ради гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 2 від 19 листопада 2019 року).

Дисертантка чітко визначила мету, об'єкт, предмет та гіпотезу дослідження, детально описала методи дослідження. Для опрацювання емпіричних даних було використано методи математичної статистики. Експериментальне дослідження проводилося на базі Дніпровського державного аграрно-економічного університету. Результати дослідження було впроваджено в освітній процес Дніпровського державного аграрно-економічного університету (довідка № 44-11-895 від 05.12.2023 р.), Інституту післядипломної освіти Дніпровського державного аграрно-економічного університету (довідка № 44-11-902 від 08.12.2023 р.), Національного університету біоресурсів і природокористування України.

У першому розділі дисертації «Теоретичні основи підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування» Стукало О. А. розкрила проблеми підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування через призму наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців. Авторка визначила основні аспекти підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, які передбачають: вивчення української мови за професійним спрямуванням, що сприятиме успішній комунікації у подальшій професійній діяльності з колегами, керівництвом, замовниками та іншими категоріями комунікантів у професійних ситуаціях; вивчення однієї з іноземних мов, що дозволить спілкуватись на професійні теми з іншомовними партнерами й ознайомлюватись із актуальними досягненнями ветеринарної науки і практики у інших країнах; вивчення латинської мови з метою досконалого володіння фармакологічною, анатомічною, медичною термінологією. У першому розділі дисертанткою ретельно проаналізовано

зарубіжний досвід підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Другий розділ дисертаційного дослідження «Науково-методичне забезпечення підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін» базується на обґрунтуванні та характеристиці педагогічних умов підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, які розглядаються авторкою як чинники, що впливають на створення й розвиток певного утворення. Опираючись на дослідження науковців було виокремлено такі педагогічні умови, які сприятимуть формуванню готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: забезпечення позитивної мотивації майбутніх ветеринарів до професійного спілкування; різноаспектна мовна підготовка майбутніх ветеринарів у освітньому процесі; використання комплексу традиційних та інтерактивних технологій у процесі підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування.

У другому розділі також описано розроблену структурно-функціональну модель підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, визначальним елементом якої є мета, а решта елементів моделі підпорядковуються їй. Відповідно до мети, якою є формування готовності до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, означено результат, який конкретизується у таких складниках: позитивна мотивація до професійного спілкування, наявність знань про особливості професійного спілкування, здатність до вирішення конфліктних ситуацій, наявність мовних і мовленнєвих знань (рідна мова, іноземна мова, латина), наявність сукупності комунікативних умінь. В основу запропонованої моделі було покладено педагогічні умови формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування.

У зазначеному розділі уточнено критерії, показники і рівні сформованості готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. До критеріїв сформованості готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін віднесено: мотиваційний, когнітивний, оперативний. На основі ступеня прояву низки показників визначених критеріїв виокремлено рівні сформованості досліджуваного феномену: високий, середній і низький.

Дисертанткою проаналізовано та описано використання тих інтерактивних технологій у підготовці майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, які стали ефективними та результативними у процесі дослідження. Авторкою констатовано, що інтерактивні технології навчання – це навчання студентів таким чином, щоб вони брали активну участь у цьому процесі. Здебільшого це відбувається через:

взаємодію викладача та студента, взаємодію між студентами, використання аудіо, зображень та відео, практичні демонстрації та вправи. Основуючись на визначених інтерактивних технологіях було розроблено комплекс практичних завдань з дисциплін «Українська мова для професійного спрямування» й «Іноземна мова» з акцентуванням на підготовці до професійного спілкування, зокрема, щодо вивчення відповідного мовного матеріалу й розвитку комунікативних умінь.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін» описано організацію експериментальної роботи; методики використані автором; етапи педагогічного експерименту; реалізація педагогічних умов підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін та аналіз результатів педагогічного експерименту. Достовірність отриманих результатів було перевірено методами математичної статистики обробки даних за критерієм Пірсона (χ^2).

Отже, аналіз дисертаційного дослідження дозволяє стверджувати, що О. А. Стукало ефективно застосувала науковий апарат, чітко сформулювала ідеї та положення дисертації. Вважаємо, що визначеної мети дисертанткою досягнуто, поставленні завдання виконано, а висновки дослідження є аргументованими.

Дисертаційна робота Стукало О. А. відзначається новизною, оскільки уперше визначено й обґрунтовано педагогічні умови, що сприяють формуванню готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: забезпечення позитивної мотивації майбутніх ветеринарів до професійного спілкування; різноаспектна мовна підготовка майбутніх ветеринарів в освітньому процесі; використання комплексу традиційних та інтерактивних технологій під час підготовки майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін; уточнено теоретичні положення про сутність і структуру професійного спілкування майбутніх ветеринарів; критерії та показники сформованості готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування; удосконалено організаційно-методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування на основі використання інтерактивних технологій навчання під час вивчення дисциплін «Іноземна мова», «Латинська мова», «Українська мова за професійним спрямуванням»; подальшого розвитку набули процеси формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних дисциплін як перебігу оволодіння необхідними комунікативними компетентностями та набуття досвіду професійного спілкування.

Заслужують на увагу основні теоретичні положення і висновки дослідження які відображено у 72 наукових працях (з них 12 – статті у фахових

наукових виданнях; 5 – статті у інших виданнях; 55 – тези та матеріали конференцій), що свідчить про значний внесок дисертантки у педагогічну науку.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, наукове та практичне значення одержаних результатів, вважаємо за необхідне висловити окремі побажання та зауваження, що носять дискусійний характер:

1. У науковій новизні зазначено: «удосконалено організаційно-методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування на основі використання інтерактивних технологій навчання», але не вказано, на базі яких дисциплін це було удосконалено.

2. Вважаємо доцільним об'єднати параграфи 1.1. та 1.2 у першому розділі, оскільки не зрозуміла різниця між проблемами та аспектами, а окремим параграфом представити методологію дослідження, у якій ретельно описати підходи та принципи, які коротко описані у параграфі 2.2 на с. 108-112.

3. У меті дослідження вказано «визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у межах освітнього процесу». У описі педагогічних умов більшу частину займає представлення результатів досліджень інших науковців, на які посилається авторка. На нашу думку, реалізацію педагогічних умов необхідно було б детальніше описати, адже саме на них автор базує структурно-функціональну модель.

4. Для розуміння оцінювання результативності дослідження необхідно розширити опис показників, так як вони є досить узагальнюючими (параграф 2.2. с. 113). Автор пише більш детально про мотивацію, але недостатньо представлені когнітивний та операційний критерії.

5. У третьому розділі дисертації, параграф 3.1 (с. 131) доцільно подати визначення однорідності ЕГ та КГ для чистоти подальшого експерименту. Також цей розділ переобтяжений описом психолого-педагогічних тестів та методик, що доцільно винести у додатки, а у параграфі подати ретельні розрахунки по використаних методиках. Якщо узагальнення рівнів сформованості готовності майбутніх ветеринарів до професійного спілкування проводилися за допомогою комп'ютерної програми, то необхідно було вказати, що це за програма та дати на неї посилання, а якщо розрахунки проводилися «вручну», то бажано розписати ці дані.

Варто зазначити, що висловлені зауваження і побажання не зменшують наукову значущість дисертаційного дослідження О. А. Стукало та не впливають на позитивну оцінку рецензованої роботи.

Висновок

Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота Стукало О. А. «Підготовка майбутніх ветеринарів до професійного спілкування у процесі вивчення гуманітарних

дисциплін» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку та відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор Стукало Олена Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри філософії та гуманітарних наук
Вінницького національного
технічного університету,
директор культурно-мистецького та
просвітницького центр ВНТУ

О. В. Гречановська

Вашій секретар
к. т. н., доц.

І. В. Висівак